

Parlamentoyê Îraqî qerar girewt ke seraserê Îraqî de saheya raya-pêroyî de erebkî û kurdî pîya sey di ziwananê resmîyan bêre şuxulnayîş. Yanî çiqas metnê resmî yê dewleta Îraqî estê, tîya ra pey do heme bi erebkî û kurdî bê.

Endamê parlamentoyê Îraqî parlementerê kurdan Mueyed Teyîbî da zanayîş ke badê nê qerarî, çiqas dîyalog û têkilîyê nuşteki yê resmî

Êdî Seraserê Îraqî de Kurdî Resmî ya

estê, hemeyê înan do erebkî û kurdî bê. Bi no qayde seba tercumanîye tewr tay do des hezarî kurdan rê karêko newe vejîyo. Mueyed Teyîbî va "Hukmatê Îraqî êdî mecbur o ke heme belgeyanê resmîyan tercumeyê kurdî bikero. Heto bîn ra her cayê Îraqî de eke kurdî biwazê xizmetguza-

rîya rayapêroyî ziwane dayîka xo de bigîrê, hukmatê Îraqî do înan rê tercuman teksîs bikero."

Gama ke no qerar parlamentoyê Îraqî de qebul bi, tirkman û asûrî vera nê qerarî de vejî-yayî.

Mueyed Teyîbî va, seba ke Îraq de tirkî û armenîkî zî bigêrîyê binê garantî, înan teklîf dayo parlamentoyî.

rojnameyo kulturî NEWPEL

Çele (Ocak) 2014

Hûmare: 59

Vaya / Fîyat: 1 TL

NEWPEL BIWANE!
BIDE WENDIŞ!
BIBE ABONE!

Têkilî:
newepel@hotmail.com

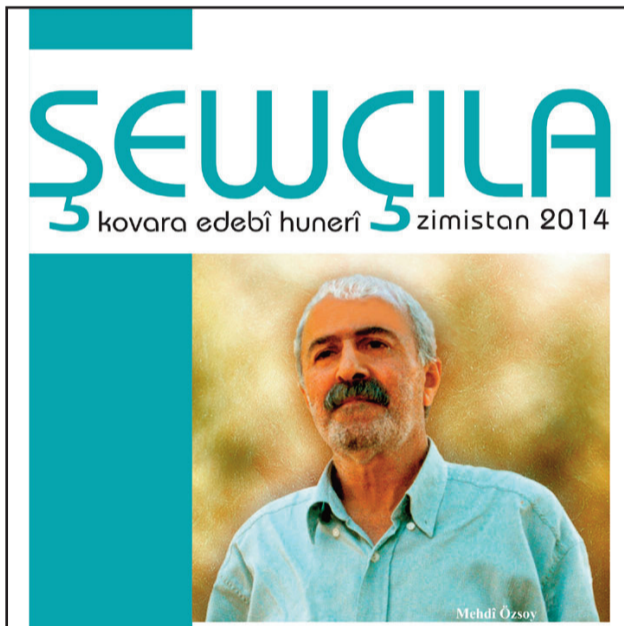
"MEM Û ZÎN" A KIRDKÎ ŞEWÇILA DE WEŞANÎYAYE

Hûmara yewendesine ya kovara edebî hunerî *Şewçila* bi muhtewayêka dewlemende vejîya.

Sey hûmaranê verênan na hûmare de zî gelêk eserê neweyî yê edebî sey hikayeyî, şîir û nuşteyê cigêrayîşî estê. Çîyo tewr muhîm na hûmare de "Mem û Zîna Kirdkî" ke Mehdî Özsoyî serranê hewtayan de nušta la hetanî nika qet cayêk de nêweşanîyaya û xebera kesî ci ra çin a, reya verêne na hûmara *Şewçila* de weşanîyena. Mem û Zîna Kirdkî, tercumeyê Mem û Zîna Xanî nîya, Mehdî Özsoyî sey telîf bi kirdkî nušta. Mem û Zîna Kirdkî de 195 beytî, yanî 390 misrayî estê.

Nadîre Guntaş Aldatmaz bi sernameyê "Kirmanckî de Hikayeya Moderne" de sey beşêkê edebîyatî behsê sinetê hikaye kena û hikayanê kirmanckî dana şinasnayîş.

Seyda Asmîn, Alî Aydın Çiçek, Adir Dêrsimij, Seyîdxan Kurij û İsmet Borî bi hikayanê xo na hûmare de ca girewto. Ancî yew

Mem û Zîna Kirdkî ra çend beytî wina yê:

Qûmê yê m' îr sê lêya qebaxi
Qay yê ûncenû end of û axi
Alîşk yê mûnên sayûn Xelatî
Sînê yê mûnên koyûn welatî
Çîm yê mûnênî çîmûn xezalû
Bûrê yê mûnên aşmûn hîlalû
Lew yê mûnênî engmîn Dêrsimî
Nîna gurotîş pê zerd û sîmî
Zûn yê şîrin û, sê şekê Şûmî
Tim-tim tezê ya sê darê çûmî
Engîşt yê rim û kalmê Rustêmî
Çarê yê aynê Îskendêr Rûmî
Mijag yê pyûr tîr Îsfendyarî
Wa şar Cizîr pê mêw, nîkur yarî
Yîn îr însûn a, m' îr sê melek a
Rind a, nazik a, neslê yê pak a
Kemêr yê mûnen kemênd Guherzî
Îdrîs û hûrî kincûn biderzî
Dindûn yê mircûn, mîyûnebarî
Wa lomê nîkir wezîr û mîrî
Bêk zurkêr nûmê waştî nîzûna
Wayê Mîr Zêdîn, nûmê yê Zîn a

hikayeya **Yaqob Tîlmenî** seba kirdkî ameya tadayîş û na hûmare de ca girewto. **Newzat Valêrî, Bedrîye Topaç, Hacer Petekkaya, Alî Aydın Çiçek, M. Mamet Qetekonij û Muhamed Deza Baturî** zî bi şîiranê xo na hûmare xemilnaya. M. Mamet Qetekonijî derheqê nameyê raştken yê kesan de yew ceribnayîş nušto.

Fîhrîstê des hûmaranê *Şewçila* zî na hûmare de weşanîyayo. Goreyê melumatê ke fîhrîst de diyenê, des hûmaranê *Şewçila* de **96** şîirî, **89** hikayeyî, **31** cigêrayîş/analîzî, **13** ceribnayîşî, **5** roportajî, **1** xebere û **1** zî sanike, pêro pîya **236** eserê **86** kesan weşanîyayê. Nînan ra eserê **15** kesan sewbîna çimeyan ra tercume biyê. Êyê bînan rasterast *Şewçila* rê nušto. Nê reqemî zaf akerde nîşan danê ke averşîyayîşê edebîyatê kirdkî de rolê *Şewçila* çend pêt o.

XIRBÊ XWU SER VIRAZ KÊY XWU

Mehdî ÖZSOY

Pê qêrî yû hawar û veng
Mîn boli ra nyivêcyû verg
Semêd xelas xebat û ceng
Gulê varên, bombê sê twêrg

Lac û kênê kirdûn zazûn
Vindêrt verba zulmûn girdûn
Vêcyê lewê koyûn berzûn
Semêd heq û barê kirdûn

Kurmûnc û soran û zaza
Heta g' yow nyîb zulmî r' bindêst
Çira? Emza w xalza w datza
Xwu rê çin yo, şarî r' tim êst

Çi nêr çî may, şyêr û pilîng
Rwec tarî yû hela teng id
Kirdistûnî d' her bî dilîng
Gêrên, zirrên, deşt û merg id

Hunc Kirdistûn zaf kowt mi vîr
Ax, kezab id tîra en tuj
Decûn tîrûn ez kerdo pîr
Sêr mi girowt howr sîya, mij

Sibay şîma w', mi rwec xwu bêrd
Vecyên wahar sibayûn xwu
Kirdî g' gûnî, hema nyîmêrd
Cameverdên sêr koyûn xwu

Metropolûn şarî d' vîn mêb
Pêyser agêr, byi Kirdistûn
Paştîyê xwu sêr zulmî r' zîn mêb
Fêk bêr şarî d' megêr eştûn

Jetî w kobrêy adir varnên
Sêr wilat hunc kul û dumûn
Terês tersnên xayîn êrnên
Zarec zarêc finên dumûn

Nye Awropa nyê z' Tirkîye
Nyêben mal û milk û cê ma
Warz ma rad û lez şî kîye
Byê wahar sê xirb a, kê ma

Xirbê xwu ser viraz kêy xwu
Awê xêrc dyês gwînya sûr a
Kirdow, byi, ma şyên 'ik cê xwu
Sibayûn bik roşn û hera

**EDÎTORÎ
RA**

Roşan LEZGÎN

Îsmaîl Beşikçi badê ke 1999 de texlîye bi, çend serrî veng ci ra nêvejîya. Dima, 2005 de ancî dest bi nuştîş kerd. Êdî tora înternetî zî epey aver şîbî, nuştîyê ey keyepelan de weşanîyayî. Mi zî o wext dest pêkerd nuştîyê ey tercumeyê kurmanckî kerdî. Panc serran de mi heştay-neway meqaleyê ey tercume kerdî. Qismêkê înan sey kitab weşanîyayî.

Demeyê tercumeyî de ez zaf çî musaya. Mesela, mi fehm kerd ke fenomenî senî tesbît benê û senî muqayese benê, senî krîtîk/renne benê, meqale senî nusîyena...

Tercumeyê nuştîyanê Beşikçi zaf eleqe dî. Bitaybetî kurdê ke welatanê teberî de ciwîyenê; Qirxizistan ra bigîrê heta bi Amerîka, ancî kurdê Başûr, Rojhelat û Rojawanî ke tirkî nêzanê, înan nê tercumeyan ra Beşikçi şinasna. Meqaleyî herfanê latînkî ra transkrîbeyê alfabeyê erebkî bîyî. Qismêk meqaleyî kurmanckî ra tercumeyê erebkî û sorankî bîyî. Çend kovaranê Başûrî bi wasîtayê mi Beşikçi reyde roportaj

kerd.

Ez vana qey 2006 bi, ey nuştîyê xo de behsê yew xebera ke rojnameyê *Milliyetî* de weşanîyaya kerdêne. Mi zî eynî xebera wendbî. Ey nuştîyê xo de nameyê muxabîrî zî dabi la name xelet bi. Gama ke mi tercume kerd, seba ke ez emîn bîya, mi name raşt nuşt û mi yew e-mail Beşikçi rê şawit ke "nameyê muxabîrî xelet nusîyayo, ez tercume de rastê ey nusena." Des deqayî badê, mi rê cewab ame, vano: "Seba ke to xeletîya mi ferq kerda, seba ke to raşt kerda û seba ke to ez xeberdar kerda, ez to rê cîya-cîya teşekur kena." Zerrîya ey bi şawitîşê mesajî rehet nêbî, coka mi ewnîya ke telefonê mi gina piro. Seke xo deyndar hîs bikero, wina nermek û nazik, eynî çî bi vatiş zî tekrar kerd. Ez zaf binê tesîrê nê xuyê Beşikçi de menda.

Bî panc serrî ke *Zazakî.Net* fealîyet de yo. Hetanî nika nê keyepelî de bi kirdkî, kurmanckî û tirkî di hezarî ra vêşêr nuştîyê weşanîyayê. Bî hîrê serrî ke ez rojnameyê *Newepelî* û kovara *Şewçîla* amade kena. 59 hûmaranê *Newepelî* de 1250 nuştîyê, ancî yewendes hûmaranê *Şewçîla* de 250 eserî weşanîyayê. Kenê hîrê hezar û panc sey nuştîyê. Nînan ra teber, mi da-hîris kitabî redakte kerdê. Yanî ez wazena vajî ke hetanî ewro din-

yayêk lîteraturê kirdkî verê destê mi ra vîyart.

Ez gama ke nuştîyêk rast kena, ez nuştîxan rê şeklo rastkerde apey şawena û vana muqayese bikîn ke şima xeletîyanê xo bivînê. Tayê estê îstîfade kenê la zafê înan qet xo rê nêkenê derd.

Ez çîqas dîqet kena bikerî, ancî zî ge-ge yew herfe kêmi yan xelet nusîyena. Zafê reyan wendoxî mi rê mesaj nusênê ke filan nuşte de yew xeletî esta. Ez zaf keyfweş bena, cewab nusena, sipas kena, minetkarîya xo îfade kena. Çünke nîyetê xo çî beno wa bibo, yew werzo bi delîl û îsbat mi ra vajo ke to filan ca de filan çî xelet kerdo yan xelet nuştî, ez zaf şa bena. Axir mi rê faydeyê xo beno. Qey ez memnun nêbî ke?

Zaf normal o ke merdim xeletî bikero. Labelê xeletî de îsrarkerdiş yan înkarkerdiş baş nîyo! Ancî eke kesêk xeletîya merdimî vajo, qet rast nîyo ke merdim çuwaya xo bigîro û nîyetê vatoxî tehqîq bikero. Çîyo hîna xirab, merdim werzo kîseyê xo ra nîyetê vatoxî xirabîyê ser tebîr bikero, xora hîç rast nîyo!

Ez zana û Homayê mi zano ke rastkerdişê nuştîyanê kirdkî çîqas zor o. Zaf zehmet o, çünke zafê însanê ma gama ke nusênê, xeyret nêkenê ke rast binusê. Nuştîşê xo cidî nêgênê.

Mesela, ti ewnênî camêrdî unîversîte wenda, kitabê ey bîle weşanîyayo, la eynî cumle de nameyê "Anqara" bi herfa girde nameyê "gimgim"î bi herfa hurdî nuseno. Ez ci ra persena ke her di zî nameyê taybet ê, to qey yew gird yew hurdî nuştî? To hew ke dî, yew cewab ci ra ame ke neuzûbîlah!

Ancî ti ewnîyenê, camêrd heştês serrî yo ke mîyanê xe-bata kirdkî de yo, xo teorîsyen, redaktorîsyen, transkrîpsîyen û hema çî û çîsyen vînenno la nuşte nuseno ke huyayîşê her û kutikan pê yeno!

Baş-xirab, rast-xelet ferq nêkeno, kirdkî de çî nusîyayo, ez wazena hemîne bidîqet biwanî. Ma vajîn, mi nuştîyê nê camêrdî wend ke tede çar sey-panc sey xeletî estê. Ez qismêkê nê xeletîyan îşaret kena û seba ke faydeyê xo nuştîxî rê bibo, ci rê şawena. To hew ke dî cewabêk şawit ke eynî viriteyê marî!...

Çîyo ecêb, mi nêdîyo hetanî nika kesî vato cayê ke to îşaret kerdo yan çîyo ke ti vanî xelet o. Hezar û hezar çî vanê labelê xeletîyanê xo ra hîç behs nêkenê!

Mesrefê na hûmare Xarpêt ra **Îdrîs Yazarî** û embazanê xo da. Keyeyê înan awan bo. *Newepelî*, rojnameyê heme kirdan o. Ganî her kes cayê xo ra wayîrîye bikero.

X A Ç E P E R S

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

CORA-CÊR

- 1- Yew sanika ma ya namdare ke bîye kayê tîyotrayî
- 2- Halo tewênaye (oblîk) yê zemîrê "ê"yî - Lez, çapik, rew

3- Hêdî, giran; eksê "lezgîn"î

- Mîtolojîyê yunanan de homayê cengî
- 4- Doman, qeçek, tut - Tarîxê îslamîyetî de xelîfeyê çarin

ÇEPA-RAST

- 1- "... Mi ... Cinitêne" (Kitabê hîkayeyan yê Nadîre Guntaş Al-datmaze)
- 2- Nameyê rojêk (cume) - Nîşan
- 3- (ziwanzanîye de) Karan de formê deman û şexsan - Goreyê serrnameyê mîladî menga hîrêyine
- 4- Bomik, ehmeq; keso ke bi asanîye xapîyeno - Kede, renc; mecazen areqê çareyî

5- Bestoxêk (zî) - Mîyanê xirîstîyananê ortodoksan de resimê Hz. Îsa û Meryema ke rîyê texteyî ra xêz bîyê - Mîyanê "bore"

- 6- Wextê badê şanî/mexrebî - Tehm, lezet
- 7- Bi fariskî "maye/dadî" - Verard, piştîya tum û tepeyan
- 8- Gims, vinderte, xayîs - Şehîr, şaristan
- 9- Çîyo ke rewa nîyo, eksê rewa - Ellah, Heq, Homa
- 10- Kesa ke eteg pay kerda, bietege

5- Çîyo şîrin; qend - Mîyanê "awir"î

- 6- Mîyanê "alem"î - Nylon - Xane, bîna; cayo ke keye tede ca beno
- 7- Weyra, eksê "tîya"yî - Elan, na game; wexto ke ma tede yê
- 8- (ters ra) Berey, eksê "rew"î - Seba lajan xîtabkerdişêk
- 9- Dîkê misrî, elok - Şalike, kinca ke cinî erzenê polanê xo ser
- 10- Herîre, pilole - Ristim, rîştele; kokê nebatan

Cewabê Hûmara Verêne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	S	E	L	Î	M	O	L	A	W	O
2	E	Y	A	M		P	E	L	I	N
3	R	E	Z	A	L	E	T		S	
4	Ê	L	U	L	E		E	S	A	S
5	S		T	A	B	Î		E	R	O
6	I	B		T	A	P	A	N		L
7	B	E	R		T	E	L	A	Ş	E
8	A	D	E	M		G	E	T	E	
9	Y	E	W		B	Ê	T	O	L	E
10	Î	N		F	E	N	E	R	E	

LÎŞ Û SABUN

Îsmet BOR

Cinîyêk dî ke yew nuqtaya lîşî (qirêj) ha serê kerraya mermerî ya.

Lîşî zî cinîyeke dî la nêzana se bikiro. Ey zana ke hela eya peyên a. Bîbî nezdîyê herra sîyaya qebra tarîye. Dormaleyê xo gêra yew hetkarîye. Tersê mergî o girewtbi la nêzana şîyoro kam het a. Lîşî nat û wetê xo ewnîya, dî ke yewna nuqtaya lîşî ya sey ey kewta teşe-wûşe.

Cinîyeke awke dekerde legen, pot girewt ke pê lîşî bişuwo.

Lîşî veng da la vengê ey nêvejîya. Milê xo kerd derg, milê ey herinda xo ra nêherikîya. Lingê xo kerdî derg, xora lingî pa çîn bî. Bêfayde, teyna mendbi.

Wina bêçare seba mergî xo kerde hedire. Na dinyaya fanî de emrê ey bibi emrê kozvîla. Çi duayî zanayêne pêro wendî, pif kerd xo ra, milê xo kerd derg, hîn bibi nêzdîyê mergî.

Nişka yew boya pîse ameye zincîya lîşî, mûrê xo ard pêser, sereyê xo pey de tada, pê her di destanê xo ya zincîya xo de girewte.

Yew destî tenik bi giştanê barîçekan xo hetê ey a kerd derg, boye hîna bîye şîdetin. Dest çend biyêne nêzdî, boye hende biyêne zêde.

Lîşî na boya pîsa sey boya cehenemî şinasna, xora rîyê ey zî asayêne. Çend wext bênate ra vî-yart, ey nêzanayêne la ey zana ke ino dişmenê eyo tewr verên o. Yew zîqî kewte ra ci û va, "Sabun!"

Sabunî nêzana ke na feleke yena ey ser, va belkî ez serê destanê tenikan û giştanê barîçekan ra bena xij. La dî ke çîyêko qij sey yew aspije, boyin û qilêrin o. Sabunî zî pê her di destanê xo ya zincîya xo girewte, mûre xo ard pêser, sey lîşî va, "Ez gerekî inî ca de bikişî, ino boyino pîs, her tim ho binê pînika mi de!"

Sabunî lîş ra, boya lîşî ra xûy kerdêne, lîşî zî sabun ra û boya sabunî ra xûy kerdêne. Kam ke verî biardêne fesale, o bîn pê destanê xo ya yew koçika awke de xeniqnayêne. Înan kamca ra bizanayêne ke her di yew ê, seypê yê. Seypê zî ney, eynî yê. Yew parçeyê kişta raste yo, o bîn zî yê çepe yo.

La înan yewbînî dişmen dîyêne. Eke bizanayêne peynîya înan yew a, dişmenîti kerdêne? Ez vana, ney! Xeyrê înan yewbînan rê çin bi. Eke xeyrê înan zî yewbînan rê çin o, xeyrê kamî înan rê bibo? Belkî wina bîyayîş samedê înan a hîna baş o.

Destê tenikê bi giştanê barîçekan sabun sawit potî ra, pot rîna awke ro û vet, pot wina pêtarûzna. Sabun mîyanê potî de hetê xo da lîşî ya, lîşî zerrîya xo kerde tenge, qarra, barra la sabun bi vengê ey nêhesîya. Sabun kewtbi derdê xo, waştêne ke yew hele cuwa ver lîşî biestero û boya lîşê pîsî ra bixelisîyo.

Sabunî va, "Ez to veyşnena!"

Lîşî va "Ez to ra nefret kena!"

Lîşî zî dest kerd xo, ver kerd bi sabunî û va, "Ti mevaj ke ti tim û tim hê serê ê destanê nazikan a, ê giştanê tenikan a, dorê to zî yena!"

Hema ha lîşî fek de ya, nişka ra lîşî û sabun re-sayî yewbînan. Ne hîn sabunî zana, o sabun o, ne zî lîşî zana o lîşî o. Her di zî bîyî yew. Kesî nêzana kam lîşî o kam sabun.

Destanê bi giştanê barîçekan pot parûzna, awka ke pey de menda, kerde kanalizasyon.

Qeder û peynîya înan, zereyê kanalizasyonî de lîşî û sabun kerdî vîndî. Her di zî bîyî qurbanê destanê barîçekan. Her diyan zî nêzana ke esil dişmenê înan ê destê bi engiştanê barîçekana bî.

Duetê Kurdan û Afrîkayijan

Hunermenda kurde Mizgîn Kiliç û hunermendo afrîkayij Enzo Îkahî bi kirdkî û kongokî yew duet viraşt.

Mizgîn Kiliç Hamburg de ameya dinya û qickekê xo ra bi muzîkî kurdî ya mijul bena. Enzo Îkah Kongo ra yo, zulm û zordariyê leşkeran ver remayo ameyo Tirkîya. Çarenuşteyê Mizgîne û Enzo'yî maneno piye, her di zî koçber î. Enzo multecî yo, Mizgîne zî yew keyeyo multecî de bîya pîle.

Mizgîne û Enzo'yî piya deyîra kirdkî "Medîna" studio de wenda û klîbê na deyîre viraşt. Dengbêjo çewlîgij Sidqî Budancîrî deyîra "Medîna" yew kêneya kurde ser o nuşt. Dengbêj Sidqî çend serrî yo Hamburg de ciwîyeno.

Mizgîn Kiliç vana ma wazenî bi nê duetê xo bal bianci biratî, pirkulturî û aşîyê cihanî ser û wina dom kerd, "Kirdkî ser o tehluke esto ke vîn bo, orte ra wedariyo. No rid ra ma ganî wazarî kirdkî vecî. Wina şîyero neslî ke ma dima yenî, belka ê hinî kirdkî nêzanî. Ez bi nê karanî xo wazena bal biancî na raştîye ser. Ez wazena verî muzîkî kurdî yê otantik û klasîkî ser o bixebitî û cuwa

pey bi kirdkî reggea muzîk virazî. Çünke ez wazena ciwanî zî kirdkî ra hes bikerî û goşdarî bikî."

Enzo Îkahî zî va ez hemwelatîyê dinya ya û derheqî klîbî de wina va "Semedê ma ya milet muhîm nîyo, însanetî muhîm a. Ma deyîranî xo de waştîşanî aşîti, biratî û azadî anî zîwan. Deyîrê Medîna de wina yew mesaj esto. Ez bi kongokî, Mizgîne bi zazakî vana. Na mesela polîtîk nîya, mesajî aşîti û biratî ya. Mi heta nika bi hunermendanî alman, îtalyan û yê bînan a piya duetî viraştî. Amancê ma vilakerdişî vengî biratî yo."

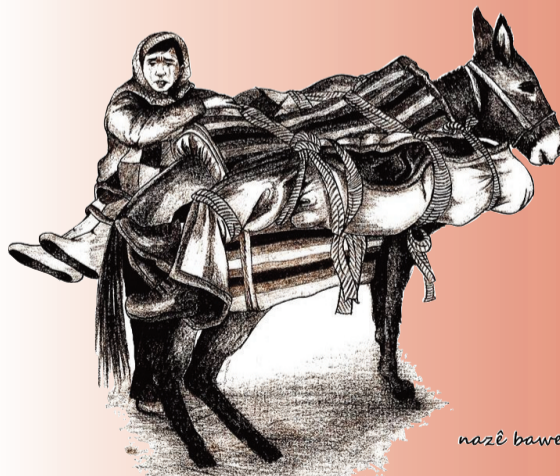
Mizgîne bajarî Almanya Hamburg de ameya dinya. Babî aye dewê Palî Xêlûn ra yo, dadî aye zî dewê Çewlîgî Puex ra yo. Keyê Mizgîne zî mexdûranî cuntayê 12 êlûle 1980 ra yo. Pîrikî aye 1983 di yew operasyonî verba TKSP de tepîşîya, Xarpêt di 1800 Evler de ame îşkencekerdiş. Roja ke pîrikî aye tepîşîya, a roj babî aye rema şî Almanya. O wext ra babî Mizgîne Almanya de ciwîyeno. Mizgîne kirdkî keye de musaya, kurmancî zî komelê kurdan de û dormare ra musaya. Mizgîne qijkekê xo ra Hamburg de şîya komelê kurdan, uca di govende musaya û dest ci kerd def û zurna cinena, baterî û saz musaya. Mizgîn reya verên çarêsserrî vecîya sehne, a roj ra him kirdkî him zî kurmancî deyîran vîna. Aye xêrcî muzîk bi grûba govende û tîyatroyê de zî kay kerd. Komele samedê Mizgîn a bîya yew mekteb.

Mizgîn 2013 de bi nameyî "Ez û Tu" yew album vet, no album de deyîrî kirdkî û kurmancî estî.

Enzo Îkah Kongo ra yew hunermendo meşhur o. O bi deyîranî xo verba şer, neheqî, bêedaletî, seycinêbîyayîşî sosyalî, nijadperstî û kehenparêzî şer keno. Enzo, Kongo de verba zulm û zordariyê leşkeran bi nameyî "Leşkero Wehş" yew deyîre viraşt û yew bernameyo zindî yê televîzyonî de vata. No rid ra ameyo tepîştîş û des serrî ceza girewta. La ey pere dayo leşkeran û Kongo ra remayo, ameyo Tirkîya.

Enzo Îkah perwerdeyî psîkolojî û felsefe girewto û edebîyatî fransîzan ser o lîsanso berz kerdo. Ey heta nika bi nameyî "Red", "Black" û "White" hîrê albumî vetî.

Resim: Nazê Bawerî

Qaçaxçiyê Roboskê

Emre KUŞ

Ez qaçaxçî bîya
Di zî embazî mi bibî
Çixarê mi qaçax
Çaya mi qaçax
Mi dûmanî cixarê xo de xeyalî kerdênî
Rey-rey xortêkê zanîngehêk
Rey-rey karmendêko birûmet
Nêbî!...
Xeyalî mi bi bombeyî
Teqayî çaya min a qaçaxe de...

Ferhengek

bol: çok
cal, -e: aci
cangorî, -ye: şehit
cehnî, -ye: tay
çarwey (zh): küçük baş hayvan
çekerdîş (n): atma
çêver (n): kapı
çors, -e: kaba-saba

çorşme (n): çevre
dale (m): koru
dormale (n): çevre
ferqizîyayîş (n): ayrılma
game (m): kır; yaban
gila (m): örük
hargûş, -e: tavşan
herîşike (m): balçık
leym (n): kir

lîş (n): kir
over: o taraf
parûznayîş (n): sıkma
qirm (n): ağaç gövdesi
şawitiş (n): gönderme
şêmige (m): eşik
tore (m): ağ
xeletî (m): yanlış
xerîqîyayîş (n): bayılma

DEYÎRA KEY MELA XELÎLÎ

Arêkerdox: **Wehdet SÎWANIJ**

Çime: **Hesen Qadir** (birarzayê Mela Xelîlî yo)

Vatox: **Wisê Cimî** (aşikê Qerbegon o)

Gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono,
gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono datîzawo
Gidî key mi dayzayê mi r' veşawo
Gidî willay mi va ma de omeya lo bêgumûno
Gidî mi va ma de omeya, mi va mela kerrî sere nêro
Gidî Allaw serî mela heqê ma bigêro
Gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono,
gidî şono, gidî şono, gidî şono lo to rî vûno
Ax ha hîî!...

Gidî şono, gidî şono lo Melekûno, gidî şono
Gidî dayê korê willay mi va yew veng yeno lo yow veyndûno
Gidî gelo qowmo de bêrî bewnî awi kom o
Gidî vonî Mehmalî Hesê Dergû ha vênda Efendî Fatê Delal dûno
Gidî Efo ti mi rê vecye meydûno
Gidî mi va ewro rocê comêrdûn o
Gidî willay we dişmenê kalikûn o
Gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono,
gidî şono, gidî şono, gidî şono to rî vûno
Gidî mi va derdê dayka m' kor girûn o
Gidî mi va de biyar mi r' qelem û defterûno
Gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono lo
to rî vûno
Ha hî ha hî!...

Gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono lo Melekûno
Gidî dayê korê, kerrê, willay mi va vonî Elî Heyder omew Qer-
begono
Gidî willay vonî Reşo bin ra vîyert şî Sîwûno
Gidî vûnê adir kerd Şelê Heydûno
Gidî willay vûn kila sur vecyayî asmînûno
Gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono, lo to rî vûno
Ha hî ha hî!...

Notê Arêkerdoxî

Dewa ma de Misfay Mûsay estbi, ey vatî: Wexta ke hedîseyê Şêx Seîdî dest kerd pê, pêroyê beg û axayan rê qasid şawîyê û kam axa kam beg kam het a şino înan ra vacîyênî. Key Mela Xelîlî zî şîynî hetê Hênî ser, destek daynî Şêx Tahîrî. Wexta Mela Xelîlî xeber gêno merdimanê xo ra vano Duyşa Barî de bîyrîn yew ca. Duyşa Barî mezrayê dewa Melekan a û giredayê qezaya Dara Hênî ya. Zafê dewê Sîwanê cêrîni ra dewijî ke dewanê key Mela Xelîlî de ronîşen, pê melumatê Mela Xelîlî uca de yenî yew ca. Bê înan sewbîna dewan ra zî dewijî uca kom benî. Vatê, verî cû xori ra yew veng yeno, badê vera-vera beno nîzdî û hendo vînenî koyî Nêribî ser ra di hebî teyarê herbî asênî. Wexta ke înan ser o nimz ra vîyarên, ê vanî qey erd ha lerzeno, ê goşanî xo genî. Mela Xelîlî vano, nika ma vera nê teyareyan de herb kenî, teyareyê ma zî estî yan çin î. Tikê vanê, Mela ê ma çin î. Mela Xelîlî merdimanê xo ra vano bigêrin a, ma şinî keye, no kar karê ma nîyo. Ey

ha hawa ra firên, bomba erzenî û ma dest de yew tîfingo saxlem çin o. Mela Xelîlî û merdimê xo gêrenî a. Mela Xelîlî uca ra pey destek nêdano Şêx Seîdî. Badê ke hedîseyê Şêx Seîdî tefs bena, mehkûmî (Qasê Kosî û embazê xo) key Mela Xelîlî mesul veynenî û înan ceza kenî.

Na deyîri de namê Mela Hesenî vîyarêno. Ino merdim dewa Tirmali ra Mela Hesenê Kezîba wo. Fatê Delal şina ey ra rica kena, vûna meverde wa mehkûmî zirar ma re nêdî. O vano ez dişmenê şima nîyo, ez zerar şima re nêdona. Ama cayo ke xebera mi pere nêkera ez nêvana. Yanî manî zî nêbeno. Mela Hesen, grûba ke wayşto şîyrî Binê Xetî û deyste de, Çelbîran de hetê dewlete ra kewta pusî de şehîd bi.

Dewa Melekan ra keyê Mela Xelîlî û mezraya Sosin ra Keyê Qasê Kosî ser o verî cû zî tikê nuşteyî nusîyêbî. Qasê Kosî axa nêbi ama o yew gerîlayo zaf hol bi. Dewa Zomag de mezraya Sosin ra yo û a mezra zî sey ê dewanê bînan binê tapuyê key Mela Xelîlî de bî. Neke Sosin û Zomag

Gidî şono, gidî şono lo Melekono.

Gidî dayê korê mi va serê Dike şareston o.

Gidi binê Dike **Kurdîstûn** o.

Gidî willay hukmatê tirkû tadaw dîne gawirono.

Gidî willay Fat vûna Mela Hese, ez homewo to het rîcay cinîyûn o.

Gidî vûno, Fatê dişmenê şima e nîyo, dişmenê şima Mehmalî Hesê Dergon o

Gidî dişmenê şima e nîyo, dişmenê şima Qasê Key Koson o

Gidî dişmenê şima e nîyo, dişmenê şima Hesê Elî Husênno o

Gidî xeberay m' pere nêkena lo ez nêvûno

Gidî dayê korê mi va dato mela îmûmê lo in comîyon o

Gidî willay mi va Efendîy mi mamurê lo in ? nahîyon o

Gidî e se ko dewrê dişmenî bêser û sermîyon o

Gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono to rî vûno. Gidî dayê korê derdê lo mi girûn o

Ha hî ha hî!...

Gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono lo Melekono.

Gidî dayê korê willay mi va Şêxo Ebdirehîm vecîya Qilo Sîya lo ha veyn dono

Gelê mehkûmî şima qey adir kerd koşqay key Mela Ehmedono

Şima hawa na sifrê feqîr lo fiqarono

Gidî qey şima adir kerd hucray kitabano

Gidî şima hucray kitabû kerd towlexonê astorono

Gidî hukmê îlmî zaf o, Ella ma rî lo nêverdono

Ha hî ha hî!...

Gidî willay Allay dato Mela ma ra girot mi va wa Efendîy mi weş mono

Gidî keko Misfa, keko Ehme girot mi va wa Efendîy mi mi r' mono

Gidî Efendîy mi mi ra girewt ez hin vaco lo wa kom mûno

Gidî heyfê mi nîno malê dinyawo

Gidî willay mi yew rezo newe rona, mi goşe tira nêqerefnawo

Gidî mi yew cûna weye kerd, mi zîn ser nêyawo

Gidî veyveka Efendî mi, veyveka hîrê aşm û nêma ya, Efendî mi serê xo ver di lo nêronawo

Gidî şono, gidî şono, gidî şono, gidî şono, to rî vono

Gidî willay derdê dayka kor giron o

tena hema-hema Sîwano cêrîni de nêzdîyê pancês hebî dewî binî tapuyê key Mela Xelîlî de bî. Efendî Fatê Delal hem birarza hem zî zamayê Mela Xelîlî bi û Sîwan de tahsîldar bîyo. Mabênî înan û dewlete hol bi û Sîwan de Melekan, Roymelekan, Xorsîg, Areyo Gowr, Dirnan, Laboyin, Horsel, Seyêri, Şelê Heydan, Zomag, Vilik, Wişkela, Sosin, Qilxelilay, Dêrey, Duyşa Barî û Qûbatan, nê dewan ra tikê pêro yê înan bîy, tikê dewî zî hîsedar bîy. Qasî Kosî Sosin ra, Mehmalî Hesê Dergo Wişkela ra û Hesê Elî Husêyno Roymelekan ra bi. Nê merdimî dewanê key Mela Xelîlî de ronîştîni. Dewijê ke nê dewan de ronîştîni pêro keyê Mela Xelîlî ra problemê xo estbîy. Hetê ra ma eşkenî vacî ke Qasim û embazanê xo verba sistemê axatî sare dabi wera.

Mela Xelîlî û dayzayê xo Mela Ehmed, birayê xo Qadir, lacî Qadirî Mehmed, Mela Reşî, cinîyê ey Fatê Delal û lacê ey Efendî nê heme pîya hetê Qasê Kosî û embazanê ey ra hamê kiştîş.

Wehdet SÎWANIJ

CAMÊRDO ZERRÎSIPÎ: NELSON MANDELA

Şoreş ŞÊRKO

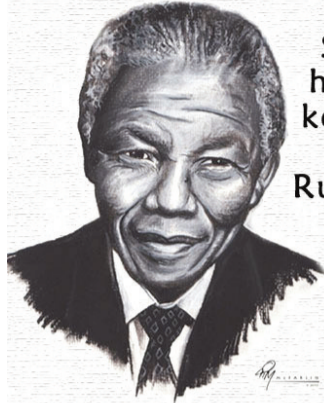
Kal û pîrê ma her şîretê xo de vanê "Dinya bi hesab virazîyaya." Ez tim û dayîm nê vateyê înan ser o fikiryena, gelo viraştîşê dinya de çi hesab esto, eke esto, no hesab çiqas rast o? Ez meseleyê ke rîyê erdî de qewimiyayê ana verê çimê xo, tabloyo ke zerrîya mi weş biko nêvîna. Mîyanê şarê cîhanî de dewlemendî û xizanî, desthilatdarî û bindestî ûsn estê û ma heme bi nê halî heşiyayê.

Nizdîyê se serran o kurdê ke Tirkîya de, Îran de, Îraq de û Sûriye de ciwiyenê binê hukmê kolonyalîstan de yê. İngilîstan û Spanya de demêko derg mîyanê şarî de geremole virazyaybî. Afrîkaya Başûrî de zî bi des serran şaro postsipî, şarê postsîyayî ser o hukim kerd. Zê înan rîyê erdî ser o zaf nimûneyî estê. Wexto ke ez nê meselan ana vîrê xo, rastîya hesabê viraştîşê dinya ser o gumanî sey murayê tîzbiyan mezgê mi de rêz benê. Merdimo ke çiman ra korr û goşan ra zî kerr nêbo zilmo ke dinya de yo ey rê aşkera yo. Nelson Mandela nê mardiman ra yew bi.

Nelson Mandela serra 1918 de yew dewa Afrîkaya Başûrî de ameyo dinya. Hîrê way û birayan ra yew bi û mîyanê way û birayanê xo de, ewilî ey dest bi wendiş kerd. Hema newserre beno bayê ey mireno. Nelson Mandela Unîversîteya Fort Hare de qismê îdareyî wend, labelê unîversîte de tay meseleyê sîyasi qewimiyayî û no semed ra o zî unîversîte ra yeno eştiş. Mandelayî perwerdeyê xo qismê huqûqî de bi wasitayê mektuban tamam kerd.

Seserra 17. de dewleta İngilîstanî cîyayîye vistbî mîyanê şarê Afrîkaya Başûrî û na cîyakarî hetanî serranê peyînan dewam kerdbî. Şarê Afrîkaya Başûrî biyê qism-qism û nê qisman ra qismê ke zaf eşkera yê, şarê postsîya û postsipî bî. Nê şarî ra, se ra des sipî, se ra naway sîya yê. Şaro postsipî equaliyet bo zî, her ca de serdest bi. Labelê şaro postsîya rengê xo ver tamamê karanê berzan ra merhum bî, tenê xizmetkarî heqê înan bî. Mesela, nêşkayne bibê dadger, dozger, avûkat ûsn. Weçînayîşan de nêşkayne ray bidê. Desthiladarê Afrîkaya Başûrî serra 1948 de sîstemê Appertheidî (Cîyakarî) awan kerd û serra 1959 de zî postsîyayan rê pasport mecburî bi. Uca ra pey wina bi ke şarê postsîyayî rê mîyanê şaristanan de geyrayîş zî qedexê bi.

1960 ra pey şarê postsîyayî vera na cîyakarî de sere wêdart û Nelson Mandelayî zî mîyanê nê hereketî de cayê xo girewt. 1960 de, yew mitîngo ke hetê şarê postsîyayî ra virazîyabî de nizdîyê 60 kesî ameyî kiştîş û nê qirkerdişî ra pey hereketê post-

Seba azadiye
hewce nêkeno
ke şima asmênî
biherînê.
Ruhê xo meroşê
bes o!

Nelson Mandela
(1918 — 2013)

sîyayan dest bi mucadeleyê çekdarî kerd û Nelson Mandela zî bi liderê nê hêzî. 1964 de Nelson Mandela û hewt embazê xo tepeşênê û cezaya muebedî dîyena înan.

Mandela 27 serrî zindan de mend. Nê serran ra 18 serrî Girawa Robbenî de vîyarnayî. Mabênê serranê 1980-1990 de pêrodaiş gur bi û bi metodê lejkerî peynîya nê pêrodaişî nêameyne. 1989 de bi weçînayîşê şarê postsipî De Klerk sey se-rekkomar weçînîya.

De Klerkî rayîrê kanî bedelnayî û muzakere cerebna; Mandela sey muxatab qebul kerd û muzakereyan dest pêkerd. 1990 de Mandela hepis ra veradiya û serra 1991 de zî sîstemê Appertheidî mîyan ra ame wêdartîş. Nelson Mandelayî weçînayîşê 1994 de seba serekomariye namzedîya xo nişan da. No weçînayîş, Afrîkaya Başûrî de weçînayîşo yewin o demokratîk bi. Çimkî reya verêne bî ke şarê postsîya û postsipî têdir ray dayî. Netîceyê nê weçînayîşî de Nelson Mandela sey serekomar weçînîya.

Mandela her wextê cuya xo de têkoşin de bîyo û qet heyfî dima nêgeyrayo. Çimkî zanayne ke heyf deji zêdneno û dişmenê aşitî yo. Xebatê Mandelayî seba xurtkerdişê seypêyîya şarê postsîya û postsipî bîya. Bi rêbertîya Mandelayî şarê Afrîkaya Başûrî têdest ra qanûnê esasî viraşt û her tewir şarê ke Afrîka de ciwiyenê nê qanûnê esasî de cayê xo girewt. Mesela, nika Afrîkaya Başûrî de yewendes zîwanê resmî estê.

Mandela tamamê dinya de şinasîya û şaranê bindestan rê bi nimûneyêko ercîyaye. Zafê dezgeyanê dinya xelatî dayî ey. Dewletê ke xelatî dayî Mandela ra yew zî Tirkîya ya. Tirkîya serra 1992 de nameyê Atatürkî ser o waşt ke xelata aşitî bido Nelson Mandelayî, labelê ey xelata dewleta tirkan red kerde.

Nelson Mandela roja 6 kanûna 2013 de şî rehmet. Zafê emrê xo mucadeleyê vera zilm û zaliman de vîyarna. Labelê zilmê rîyê erdî û şaşitî hesabê dinya tutanê Hz. Ademî Habîl û Qabîlî ra dest pêkerdo û hende xişn o ke bi yew Mandelayî nêqedêno. Her şarê bindestî rê yew Mandela hewce yo.

KEYNAYA ZALIMÎ

Bîlal GELENER

Bejna zirav sey tîra nanî
Poro gilayin sey qirika marî
Reseno mîyaneyo barî
Keynaya zalimî kewte mi vîrî

Çimê girdî sey fekê dorî
Mijeyê aye derg û barî
Na şewa lal û tarî
Keynaya zalimî kewte mi vîrî

Boye ke ameye aye ra boya misk û emberî
Mi ante xo zere ez bîya cenetî
Nika mi ra hem nêzdî hem zî dûrî
Keynaya zalimî kewte mi vîrî

Bermaye hêrsê aye sey durri
Bermaye zerrîya mi de kulî, dirbetî
Demo ke huyaye rîyê aye beno sey aşmî
Keynaya zalimî kewte mi vîrî

Mi va meşo da piro şî
Pey de mendî nûştêy û şîrî
Na sewda nêşî qet mi vîrî
Keynaya zalimî bîya yê şarî

DÛRÎ

Sitarê XELAN

Ez û gula xo rewan ê
Ma rewanê welatan ê
Henî şonîme henî zî vanîme
Na hevala mi lornena berbena
Se beno kezebe mi peretnena

Nêzana payîz o, zimistan o
Kamo ki vano anman o
Ma rê qey tim û tim zimistan o
Na cîrana mi lornena berbena
Se beno zerrîya mi peretnena

Mi va gul û sosinê welatî
Bîyê sûrî çimê gula mi
Istiran de bî pirî va ma
Qey hêsrî me welatê dûrî
Na delala mi berbena

Îstanbul biveşo ne dûr o
Sitar bêkes o, bêhedur o
Se kerî Çewlîg dûr o
Na cîrana mi lornena
Kezeba mi peretnena

Wexto ke medreseyan de dursa Qurânî danê, qisimêk malayî herfa datî (ض) bi "z" ya wanenê, qisimêk vanê bi "d" ya yeno wendiş.

Wexto ke Fatîha wanenê, peynî de vanê "Welezzalîn" qisimê diyin vanê "Weledalîn."

WELEZDALÎN

Arêkerdax: **Ebdulqadir NECARANIJ**

Rojêk yew lajek dest bi wendişê medresa keno. Verê şino malayê ke vano "z" ra derse gêno. Badê şino malayê ke vano "d" ra derse gêno.

Rojî vîyarenê, no lajek beno mala û yew camî de malatiye keno. Rojêk ewnîyeno ke her di seydayê ey zî cematê ey de yê. Xo bi xo fikiryeno, gelo ez peynîya Fatîha senî vaca. Vano ez xatirê her di seydayanê xo meverdo. Dest bi nimaj keno, Fatîha weneno û yeno uca vano "Welezzalîn".

WERDNA NANÊ TAWEYÎ

Necîbe KIRMIZIGUL

Behdê êrî veraşanê ke roj şîyê awan, citêrî erdandê xo mîyan ra ancîyayne keye. Dewarê dewe zî hêdî-hêdi gemi ra ameyne.

Raya ke dewe mîyan ra ra-vêrdê, hem şîyê dewandê bînan hem zî şîye sûke. Keyeyî heme sênedê koy a bî. Heme keyeyan winîyay ray ra.

Di hîniyê dewe estbî. Her di fekdê ray ra bî. Cinî zî no wext de pêroyê ci hîni ser o arêbiyayê, bitaybetî zî kênêy dewe. Ê yew hîni, awa ci honiki bî. Hamnanî qandê şimitene nê hîni ra aw berdêne.

Qandê coy veraşanê serê ê hîni biyê pir. Awa hîni tayên bî. Cinîyan qandê nobeta awe lej kerdêne. Aye vatê mi quyê xo verî ardê, aya bîne vate mi ardê. Yew qisa aye ra yew a bîni ra lej vijîyayê. Peray pê por, sereyê pê şikitene. No wext de kamyonî sûk ra ameyne. Qeçekan çorşmeyê înan girewtê. Qeçekê ke piyê ci sûk ra ameyê înan zaf kêf kerdêne. Qeçekan rê şekerleblebî, qanik, nanê sûke ardêne.

Keyeyê Sofî fekdê ray ra bî. Ortmeyê ci winîyayê ray ra, kam, çi raverdê Sofî winayî. Dewijan çarwey, terke, dewarê xo heme a ray ra berdê çere. Sofî nê pêro xeyal kerdî. Sofî, erdîşa ci derg bî, têzbeyî ci tim destandê ci de bî. Şew ra şan de ortmeyî ser o ronîştê, ling çekerdê ling ser û têzbeyî xo antê. To vatê qey axayê dew o. Bi roj zî geyraye, kotî serseyê, cematê bidîyayê uca de ronîştê. Eslê xo de zaf dîndar nêbî. Qandê erdîş û têzban ci ra vatê Sofî. Hal û karê Sofî gêrayîş bî. Kar û barê nêkerdê. Yewindes qeçê Sofî bî. Hewt kêney, çar lajekê ci estbî. Yewindes qeçan pê ser kerdê, vaya yew herî nêkerdê. Çike înan ra zî karê nêameyê. Sey piye xo bêkarî bî. Bê qeçan, di birayê Sofî estbî. Nînan ra yew İstanbul de bî. O bîni zî Sofî hetek de bî. O ke Sofî hetek de bî, nameyê ey Cimha bî labelê hemin ci ra vate Cimo.

Cim nêmaqil bî labelê xînt nêbî. Ci rê vatê, seke şarê a dinya bo. Veng Cimî ra nêvêjîyayî û halê xo de bî. Zaf biquwet bî. Karê keyedê Sofî pêro ey kerdê. Heme kar dest û doşdê Cimî ya ameyê kerdene: "Cimo şorî bostan awde, Cimo şorî nobeta dewarî, Cimo şorî

palî bike, Cimo şorî kofîyan biyare, Cimo şorî her û golikan awde, Cimo şorî golikî bilawnî. Cimo şorî henarî biçînê, Cimo şorî cite bike... Welhasil na rêzêka derg a... Karê dewe zî nêqedîno. Karê keyedê Sofî no babet a bî.

Cim pîzeyê veyşan, pîzeyê mird bî. Kesî ci rê şamî amade nêkerdê. Xo rê çi werd bidîyê o werdê. Xemê kesî nêbî ke Cim veyşan o, mird o. Çinayê Cimî ci ra biyê sey herîşike, meng ra finê ya sereyê xo şitê yan nêşitê. Veyşaney ra, leym ra bîbî sey têlda tenbûrî, zaf bîbî gidî. Kesî ke winîyayê Cimî ra adir kewtê qesbada merdimî. Sofî qandê kardê xo heme çi Cimî rê bol dî. Ne zewicna ne pîzey Cimî kerd mird ne zî çinayêndo pak da pira.

Rojên cinîda Sofî rê qeçek beno. Dewe de zî edet o, yew cinî rê Ella qeçek bido, şinê aye hete, persê ci kenê. Cinîyê dewijî

zî yenê cinîda Sofî hete, ci rê nanê tawey anê. O wext edet bi, eke şîyne nêweşan hete, ci rê nanê taweyî berdêne. (Nanê tawey, mîraz dekenê ardan mîyan, aw a alawenê, beno mîr. Ê mîrî kenê legenî bin, tayên pawenê, mîr yeno we, dima kenê kilorekî û riwen de sûr kenê.) Cinîyan persê cinîya Sofî kerd tepya şinê keyandê xo.

Cim vera êreyê yeno keye. Sofî zî ling çekerda ling ser û ortmeyî ser o ronîştê. Cim bol biyê veyşan. Şino bandê keyî geyreno qe çiyê çin o xo rê bûro. Winêno ke legenî bin de nanê tawey esto. Biyo beyat zî vano wa qe, mi xo rê werd dî, çi beno wa o bibo. Cim ê nanî weno, pîzey xo keno mird û vijeyeno teber. Sofî winêno Cimî ra, Cim fekdê xo de çiyê caweno. Sofî vano:

- To çi werd?

Cim vano:

- Mi çiyê nêwerd.

Sofî vano:

- Ti ha fekdê xo de çiyê cawenî, to senî çiyê nêwerdo?

Cim vano:

- Mi xo rê nano wuşk werd.

Sofî vano:

- Zûrî meke, fekdê to ya riwen esto. To nanê tawey werd, winî nê?

Cim hesê xo nêkeno, sereyê xo keno xo ver û ortme ra keno war. Sofî zî zaf beno hêrs, xo bi xo vajêno: "Êya, ez cefa bûra qeçî biyara, wa Cim nanê tawey bûro."

YARENÎYA ÇORSE

Şeyda ASMÎN

Tawo ke na goristane de mezeli zaf bîbî emrê ey zî îndî vêrdîbî ra. Nêşkiyaybî sey înan tufang rakero û vera zordestan de vîndero. La seba ke zerrîya xo rehet bikero, zîbayîşê goristane ker bikero, xo destê aye ra bixelesno ra, ey na raye dîbî. Her roje ameyêna na goristane, bi înan ra qisey kerdêne. Gulê ucaî aw dayêne. Vaşo pînc kerdêne ra. Goristana cangorîyan kerdebî gulistane.

Her roje tawo ke amayêne, senî ke linga xo şêmiga çêverê goristane ra eştêne zere, bi vengêkê şênî vatêne:

-Roja şima weş bo, cangorîyê welatê mi. Şima ewro senî ê?

Dest bi kar kerdêne. Mezeli yew bi yew kontrol kerdêne. Halê pêrone persayêne. Çiçegî aw dayêne. Seke her cangorîyî lew bikero henî lew nayêne çîçegan ra.

Rojan ra rojêk reyna şî goristane. Lingêkê xo eştê peyê şêmige, va:

-Rojweş vilikê min. Şima senî ê?

Vengêkê qalindî û seke binê bîre ra bêro, va:

-Roja to kî weş bo, xalo.

Xal uca de gina hard ro. Cayê xo de cemedîya mend.

Laco ke xo peyê mezele de daybî we, bi tersêko girs vecîya ame, piyê xo de nîyada. Çi bivîno? Pî biyo cendek!

Qom û qebîlê Hesenî qerar da ke hama uca de leyê ê cangorîyan da ey dekerê virara herre.

Efrîn, Tebaxe 2013

A DINYA

Mistefa GOMAYIJ

Mehemedî Dat Sofî dewa Goma ra yo. Terraqa ey ra kê mird nêbenî. Vatoxon gore mewlidî feqîro zî wûneno. Wendox û nuştox nîyo la qise û qalon de westa yo. Hila ki miletê Mehemedî o dî se, sey barsî hingan piro piyaser benê.

Rojon ra yew roje, rîyarê ey raştê dewa Weşîn beno û Xelef Axa ey vînenno. Xelef Axa zî nuktedan o. Zaf weş qal û qirf keno. Ronîştîş û rawuştîştê xo de cematon edelnenno. Rewarew mintiqaya Weşîn û Mîyaran de kes nêşikino tedir yarî bikero. Dewa Weşîn de camî û hênî ha yew ca de. Nameyê ucaî Xalonî ya. Serrewext millet uca pêser beno û suhbet keno. Xelef Axa zî qadrolîyê ucaî yo. Rojê, Mehemedî Sofî û Xelef Axa Xalonî de raştê pê yenî. Mehemed şino destê axayî, hal û xatîrî ey perseno. Xelef Axa vano, "Lajî sofî, ez nêweş o, halê mi çin o, lêlawa çimanê mi zî şîya. Madeyê mi dejenno, dest û lingê mi rejîfîyenî." Laje Sofî vano, "Axayê mi, ti hema sey kerra yî. Rengê to rind o, vengê to zî zelal aseno. Homa emro derg bido to." Axa vano, "Qalê weş î, Miho qalê to weş î. Ti genc î, vernîya to de emro derg esto. Ez şino. Xeyrê mi çin o. Gangîr mi dima geyreno. Bê ma yewbîno ra helalî biwazî, belkî ma hîna yewbînon nêvînî." Mehemedî Dat Sofî vano "Temam". Û şino destê axayî, lew pa nano û vano "Axayê mi, yew ricaya mi to ra esta." Axa Vano "Vaje genco." Mehemed vano, "Ti şîrê a dinya, datê mi Abuzer Axayî rê selamî bere." Axa vano, "Hay hay! Ez Abuzer Axayî rê selamî to beno."

No vate ra pey Mehemed şino.

Xelef Axa pêhesîno ke piyê Mehemedî zî dinyaya xo bedelnaya. Uca axa beno gonî, werzeno pay, veng dano vano, "Miho, Miho ti ha ça yê." Cematî Xalonî vano, "Se bî axa, qey ti ûna cal û tunî biyî?" Axa vano, "Yew gomayij bêro pê ma ya kay bikero ha!" Milet vano, "Xelef Axa, lajê Sofî lew na to dest ra û to zî lew na çimanê ey ra, şî." Axa vano, "Ax ax! Şima qalê Mihî ferq nêkerd. Mih marî bindê şimbile yo, da mi de şî."

Cematê Xalonî şaş maneno. Axa zî vengê xo berz keno, qîreno vano, "Mehî biyarî.." Milet vano, "Mih dûrî kewto." Axa vano, "Şiro Xulaman zî, Qerebegon zî, Goma zî gerek şima biyarî."

Welhasil yew-di xortî pê otomobîl a şinî, rayîr ra Mehemedî tepîya açarnenî. Mehemed vano, "Xeyro?" Xortî vanê "Ma nêzanê la Xelef Axa zaf zaf hêrs biyo." Mehemed huyeno. Zono ke a qale ser o dayo ardiş. Rolî xo dewam keno.

Mehemed yeno huzurî axayî. La şêligê Xalonî ver ra beno gir. Axa Mehemedî ra vano, "Lajî Sofî, piyê to key dinyaya xo bedelnaya?" Mehemed vano, "Vîst û panc serrî yo." Xelef Axa vano, "La datê to Abuzer Axa?" Mehemed vano, "O zî panc serrî yo." Axa vano, "Hero Mehew, qey ti nêvanê piyê mi Sofî rî selamî beri, ti vonî datê mi Abuzerî rê selamî bere?" Hela ke cewabî na perse dano, millet çiyêk fam nêkeno û şaş maneno.

Mehemedî Dat Sofî vano, "Cayo ke piyê mi ha uca, ti nêşkenî şîrî uca. Cayo ke ti şinî, axalerî, mîreyî û paşayî ha uca yê..." Axa vano, "Hero Mehew, ez ina derba to xo vîr ra nêkeno. Heta ke ez ha weş o, to rî nêverdano. Gelê cematî ûna aseno ke a dinya de ez û Mehê ma şinê eynî ca."

Beno nêbeno, wextê de şêrê beno. No şêr qiralê dale beno. Rojê dale mîyan de xo rê kewno. Balê xo dano, eke yew lûwe na pîs-pîs dale mîyan de geyrena. Şêr veng dano lûwer vano:

- Lûwê ti ya çi geyrena tîya de? Lûwe vana:

- Wille ez a xo rê geyrena risq û qismetê xo.

Şêr vano:

- Bêrî tîya, kes qismetê hînî nêvînenno.

Lûwe şina şêrî het.

Şêr vano:

- Lûwê biewnî ez o nika tîya de rakewî, eke over ra karwanê vijya, ti mi kena aya.

Lûwe vana:

- Temam.

Bol şino tay şino, lûwe ewnêna over ra ke karwan vijya, veng dana şêrî vana:

- Şêro warize, karwan vijya, no yo yeno.

Şêr warzeno xo ser, xo reyê roşaneno vano:

- Lûwê mûyê mi bîyê gijî?

Lûwe vana:

- E, mûyê to bîyê gijî.

Şêr reyna agêreno vano:

- Lûwê, dindanê mi bîyê tûjî?

Lûwe vana:

- E, dindanê to bîyê tûjî.

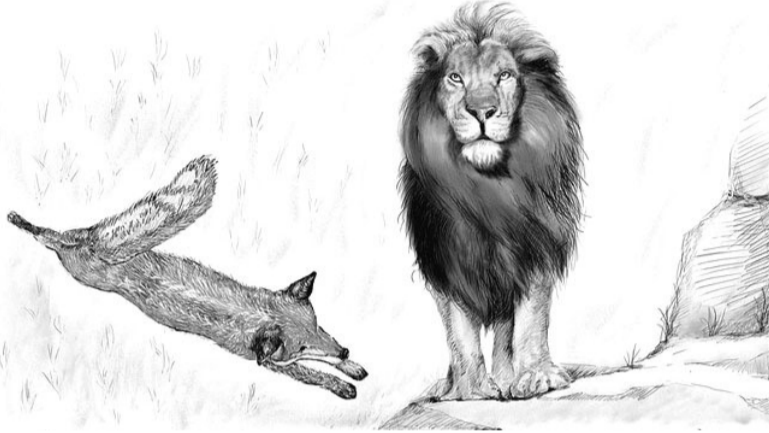
Şêr vano:

- Lûwe ti tîya de bikewi, balê xo bide mi, ez senî şîrî risq û qismetê ma bîyarî!

Ew şino. Şino vernîda karwanî, balê xo dano, eke yew astore ferqizyaya, oyo ravey yena. Şêr xo keno tewdê istore û istore kişeno û xo nimneno. Karwan yeno eke

LÛWE Û ŞÊR

Arêkerdax:
Şahîn KURKÇU
Mintîqa: **Sêwregi**

astore merda. Vano qey xo rê merda. Ravêreno şino. Şêr veng dano lûwer vano:

- Lûwê bêre, risq û qismet no yo, ma bûrê.

Lûwe şina, pîya wenê. Wext vêreno, şêr mireno. Lûwe herûnda şêrî de kewna, balê xo dana arwêşên, ho pîs-pîs geyreno. Lûwe vana:

- Arwêş ti yê çi geyrenê tîya de?

Arwêş vano:

Wille ez a xo rê geyrena risq û qismetê xo.

Lûwe vana:

- Bêre tîya, kes qismetî hînî nêvînenno.

Arwêş şino lûwe het. Lûwe vana:

- Arwêş, biewnî ez a nika tîya de rakewî. Eke o ver ra karwanê vijîyo ti mi kenê aya.

Arwêş vano:

- Temam.

Bol şino tayê şino, arwêş ewnêno over ra karwanê vijya. Veng dano lûwe vano:

- Lûwê warizi, karwan ho yeno. Lûwe warzena xo ser. Xo reyê şanena vana:

- Arwêş, mûyê mi bîyê gijî?

Arwêş vano:

- Nê, mûyê to nê-bîyê gijî.

Lûwe vana:

- Ti vaje "e, bîyê gijî".

Arwêş vano:

- E, bîyê gijî.

Lûwe reyna geyrena vana:

- Arwêş, dindanê mi bîyê tûjî?

Arwêş vano:

- Nê, dindanê to nêbîyê tûjî.

Lûwe vana:

- Ti vaje "e bîyê tûjî".

Arwêş vano:

- E, dindanê to bîyê tûjî.

Lûwe vana:

- Arwêş, ti tîya de bikewi, balê xo bide mi, ez senî şîra risq û qismetê ma biyara!

Ew şina. Balê xo dana, reyna yew qatire ferqezayaya, oyo vernîda karwanî de yena.

Lûwe xo kena tewdê qatire, qatire payê dana lûwer çare ro, lûwe paştî ser kewna mirena.

Eke lûwe xo sey şêrî ya bivîno, sonîyê ci do hîna bo!...

CEHNÎYA BELEKE Û LACÊ WERDÎKEKE

Dostê mêrikî yeno kêy mêrikî. Ewnîyeno ke serê sifî de hewt hebî lacê mêrikî yew sehene ra germî wenê û eleqeyê yewbînan nêkenê, serê werî de nêdanê pêro.

Dostê mêrikî ey ra vano, ûcaxê to kor o. Mêrik vano, "Seyîn ûcaxê mi kor o, hewt hebî lacê mi estê." Mêrik vano, "Ûcaxê to kor o. Ez ewnîyena serê werî de qet eleqeyê yewbînan nêkenê, sey mêşinan wer wenê. Nînan ra mêrde nêvecêno. Ez to rê cînîke biyarî, to bizewecnî."

Şino yewe cînîka werdîkeka ke lengena ano. Aye ra yew lac beno.

Mêrik beytarêko baş o. Eskerê Îranî yeno ey remneno beno ke biewnîyo estoranê înan ra. Qeybo ke nêremo zî hurdî çimanê ey vecenê, ey kenê kor.

Hewt lacê mêrikî nêvanê çike, vengê xo nêkenê la wexto ke lacê werde (cînîka werdîkeke) beno

Arêkerdax: **Ali Fuad DOĞUÇ**
Mintîqa: **Licê**

pîl vano; "Dayê, babê mi ça wo, se biyo?" Werde mesela ey rê vana.

Lacek beno espar şino. Şino tewlêke kîra keno. Lacek cayê babê xo vînenno. Ey ra vano biewnî estorê mi ra. Gama ke beytar destê xo ro cehnî çarneno vano, "Na cehnî cehnîya estora belek a, ti zî lacê werdîkeke yê" û înan nas keno.

Lacê xo ra vano estore weş wey bike û planê xo kenê, şefeqê serê sibayî remenê.

Esparî konê dimayê înan. Wexto ke estorê sûrî nêzdî ro înan kenê vano bide mîyanê sîyan, wexto ke estorê sîyayî nêzdî ro înan kenê vano bide mîyanê erdê mexerî.

Yenê verê cuweke, gama ke estore ser o çil dana paştê aye şikêna. Esparêko dimayî înan yeno nêzano paştê estora înan şikîyaya, vano xora şima xelesyayî, ma estoranê xo bidin yewbînan. Estoranê xo danê yewbînan. Mêrik û lacê xo benê espar xelesênê yenê keyê xo.

NEXŞÊ SERÊ QIRMÊ BALÎCANAN

Arêkerdaxe: **Kendal TOSUN**
Mintîqa: **Licê**

Di zemanê verê joy de yew lajê paşayî beno, bi rindîya xo cîhan de veng dayo. Labelê yewe begem nêkeno. Rojêke rojan ra, rayîrê ê serê dewêke ra vêreno. Serê rayîre de kênekêke serê qirmê balîcanan de cêz virazena vînenno. Seyîn kêneke vînenno, zerrê xo fînenno aye.

Zerrê xo ra viyarneno, vano, "Ya Rebî, nê tîjî û nê aşmî, tîya ra pey do seyîn bêro hewnê şewan."

Şino verê may xo û aye ra vano:

-Ez şîya verê wareyî

Mi dî yare

Dem demê payîzî yo

La mi va qey ameye mi boyê wesarî

Yare bibî gulê wesarî

Ez sey bilbilî amîya ziwan!

May ê vana:

- Ti lacê şah û padîşahî

Ne layîqê to wa kênay serê qirmê balîcane!

Kena nêkena ê dir nêşina sere.

Lajek û kêneke zewecênê. Rojêke xesû verê lajê xo de serê melhefê bûkê xo de espice qefelnena. A roje ra na roje zerrê lajekî kêneke ra bena sîya. Û dinya ra beno serdin. May ê şina verê pîrî, vana lajê mi rê derman. Pîr vano:

- Şûşeyê zerrê ê şikiyayo.

Lazim o çimê ê bigino çimê aye ro.

Labelê lajek nêwazeno aye bivîno. May ê vana cînî to zaf nêweş a, binê cayî de ya. Wexto ke xo qelebnena xirçexirçî estikanê aye ra yena. Şore helalî biwaze.

Binê doşekî de nanê tewqe fînena ra. Lajek şino verê aye, nêewnîyeno aye ra. Kêneke xo qelebnena, xirçexirçî yena. Lajek fetelêno ewnîyeno. Çimê ê ginenê çimê aye ro û zerrê ê beno weş. Û têdir şad û bextewar benê.

MAYA MI

Adir DÊRSIMIJ

Destê sodirî wertê araqî de xil bîne hewn ra
Balqone de verva vayî nistêne ro tek-têna
Xo ra cor qayîtê asmênê bêpeynî bîyne
Gilê dar û berî ra û koyan ra fetelîne
Bêvengîya hardê dewrêşî de xeneqîne...
Ti ama ra mi vîr, ebe roştî bereqîya
Çimê mi şutî to, rindekîya xo ra
Raşanayîşê porê to û vayê Dêrsimî
Zelalîya Munzurî û bereqîyayîşê çimanê to
Sey rayîrê bêpeynî bî ra verê mi de
Adir gîna zerrîy mi ro, kile gurete ra xo ver
Ez vêsûnê sey hîris û heştê Dêrsimî
Ne vijêr hesnayme ne kî ewro hesnenê mi
Mezgê mi bî deniz, tede têvdîyena ez
Huwayîşê to de koyê Dêrsimî pîrr bîyne
Xeyal nayî ro xeyalî ser mi xeylê wext
Bêveng hersê goninî şî war zerrîya mi ro
Ne qilancikan ne dêsû ne vay ne kî asteran
Qet keşî nêdî zereyê minê şîyayê bêroştî
Bîne şêmûga çeverî ez to ra dime
Binê lingan de mendûne dakila mi
Bîne ra pû sey domonê bêwayîrî
Maya mi, vijêr û meşteyê mi
To ra dime dîna mi bîye kas û gavan
Per û payê mi qirfîyay lesa mi ra
Bêqewet mendûne nêşikîne rayîr ra şêrî
To ra dime bîne mordemeko kêmî
Lewê mi qet nêleway, ax day
Qeseyî mi fek de bî husk, cemedîyay
Torge û vore zerrîya mi ra miselet bîne
Roştîya omedîya mi a deqa de şîye we
Bêkeşîye niste ro lîlikê mi sey kermî
Qet nêasena rindekîye û meşte mi rê
Hurendîya xo de mendûne, bê to dayê
Sey domonê vîndîbîyayan bervûne
Çinbîyayenî mi rê nusna qederê korî
To ra dime ez rayîran ra peyser şîne
Çi ke vêjêrê mi bî, meşteyê mi çine bî
Her ke şîne bîne domano soyê
Çimê mi verdîyay de sey çirtike
Kemer û kuçan ro amûne war sey awe
To ra dime bîve reqa-reqa asmênî
Mi feqîrî ser o bî tarî, asterey oncîyayî
Ez xo de bîne vindî bêguman bîne
To ra dime çeyê mi çine bî, tever ra bîne
Sey mordemê şimitoxî ge tîya ge haza
Bêgam mendûne na dîna kore de
Gula mi bê to bîye zipziwa, qilayîye ra
Bêzon, bêgos û bêhis mendûne
Fetelîyayîşê mi ebe linganê mi nêbî
Dayê, dayê, dayê, dayê, ax dayê
Şîyayîşê Heqî ya to ez bê rayîr verdûne
Ax, ax, ax dayê....

Anqara, 21.05.2013

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar: Ehmedê Dirihî

dalbêre (Gêzîn)
darbirne (Sîwan)
darone (Darahênî)
darvale (Tawz)
sungê darûn (Mîyaran)
sungê vîyale (Dêrsim)

Kurmancî: karoka daran,
kidyarik
Soranî: kidarik
Goranî: fitrik

Latînî: *Colybia velutipes*
Tirkî: ağaç mantarı

pîya (Çewlîg)
puwa (Sêwregî)

Kurmancî: bîşo, pîşo, pûşî
Soranî: karoka pûşî
Goranî: helçe cinanî,
piwele karg

Latînî: *Fomes fomentarius*
Tirkî: kav mantarı

KAYÊ MA

GULEDEST

No kay tewr tay bi di
kaykerdoxan û cayêko tam
raste de kay beno û eynî
maneno kayê "bowling"î.
Her kaykerdox xo rê hîrê
tene kerrayanê pehnikan
yê qasê vincewêk têkaleke
de rêz keno. Mîyanê înan
qasê yew game hîra beno.

Kaykerdoxo bîn
zî bi eynî hawa,
o zî hîrê tene
tehtikanê xo
rêz keno, tîk
nano ro.

Mîyanê her
di grûnabê teh-
tan de 30 gamî
mesafe esto.
Tam orteyê her
di grûbê tehti-
kanê rêzkerde-
yan de yew
xêza îşaretî an-
cenê.

Ganî yew kerraya nê
kaykerdoxan ya tuxtike ke
qasê gudê mîrî ya zî estbo.
Kaykerdoxî bi hî-ziwa yan
zî bi hawayêk xo rê dore
tayîn kenê. Kaykerdoxo ke
dora ey a, "deq"î yanî a

kerraya tuxtike gêno
erd ra lêr keno. He-
defê kaykerdoxî o yo
ke kerraya tuxtike lêr
bibo şo bigino yew
tehtika tîkkerdî yê re-
qîbî ro. Eke kerraya gilo-
vere şîye ginaye yew
tehtike ro û viste war, eynî
kaykerdox eşkeno reyna
bierzo. Key ke kerraya tux-
tike nêgina tehtika reqîbî
ro, eştişê ey fos beno û
dore yena reqîbî ser.

Kam ke verî her hîrê teh-
tikanê reqîbê xo bifîno,
yew rey kay qezenc keno û
seba kayê bînî dora dest-
pêkerdişî ey de manena.

Arêkerdox: **Roşan Lezgin**
Mintîqa: **Licê**